

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös koskien rauhoitetun lintulajin häirintää

1 Hakija

Helsingin yliopisto

2 Asia

Lupahakemus kirjosieppojen pesinnän seurantaan ja poikasten ulostenäytteenottoon tutkimustarkoituksessa Hämeenlinnassa, Kanta-Hämeessä.

3 Hakemus

Hakija hakee lupaa kirjosieppojen (*Ficedula hypoleuca*) pesinnän seurantaan ja ulostenäytteenottoon tutkimustarkoituksessa. Tavoitteena on selvittää, missä määrin linnut hyödyntävät ravinnossaan vesiperäisiä ja maaperäisiä ravintolähteitä. Tämä toteutetaan analysoimalla ulostenäytteistä ympäristö-DNA:ta (eDNA), jonka avulla voidaan tunnistaa lintujen ravintoon kuuluneita lajeja. Menetelmä mahdollistaa ravinnon koostumuksen tutkimisen ei-invasiivisesti ilman yksilöiden pyydystämistä tai käsittelyä. Tulokset tuottavat tietoa lintujen ravinnonkäytöstä sekä vesi- ja maaekosysteemien välisistä trofisista yhteyksistä, mikä tukee eliölajien tutkimusta ja ekosysteemien toiminnan ymmärtämistä. Nykyisellä teknologialla ulosteista tehtävä eDNA-analyysi on tarkoituksenmukaisin ja vähiten häiriötä aiheuttava menetelmä tämän tutkimuskysymyksen selvittämiseksi, eikä sille ole muuta yhtä tehokasta ja ei-invasiivista vaihtoehtoa. Lupaa haetaan 31.12.2026 asti.

Tutkimus toteutetaan TRACE-hankkeessa Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellisessä tiedekunnassa Lammin biologisen aseman kenttätukikohdasta käsin. Vastuullinen tutkija on yliopistotutkija Caio Graco Rodrigues Leandro Roza, ja hakijatahona toimii Helsingin yliopisto. Suunnitelma kattaa kaksi pääasiallista kenttämenetelmää: pesimäpönttöjen asennus ja seuranta ulostenäytteiden keräämistä varten sekä hyönteisansojen asennus ja säännöllinen tyhjennys rantavyöhykkeellä. Hyönteisansojen ja linnunpönttöjen asentamiseen Evon Sudenpesäkankaan luonnonsuojelualueelle on hankittu lupa Metsähallitukselta.

Pönttöjen asennus

Pesimäpöntöt on suunniteltu kirjosiepolle. Ne asennetaan huhtikuun puolivälissä ennen lintujen saapumista. Kukin pönttö kiinnitetään elävään puuhun enintään 10 metrin etäisyydelle rantaviivasta. Mikäli puusto 10 metrin vyöhykkeellä ei sovellu kiinnitykseen, pöntöt sijoitetaan lähimmille soveltuville puille. Pönttöjen välinen vähimmäisetäisyys on 50 metriä, asennuskorkeus 1,5 metriä maanpinnasta ja sisäänkäyntiaukko suunnataan koilliseen tai itään tuulen, sateen ja iltapäiväauringon rasituksen minimoimiseksi. Pönttöjen rakennekoko on 30 × 13 × 13 cm ja sisäänkäyntiaukon halkaisija 30 mm, mikä

sopii kohdelajille. Näillä pöntöillä ei tehdä muuta tutkimusta eikä rengastustoimintaa. Pöntöt poistetaan pesimäkauden jälkeen.

Asennettavien pönttöjen määrä on pieni (5–10 pönttöä per järvi) ja selvästi alhaisempi kuin aiempina vuosina samoilla alueilla käytetyt määrät. Oletetulla noin 50 %:n käyttöasteella alueelle tulisi vain rajallinen määrä pesiviä pareja. Tämän mittakaavan, toimenpiteen väliaikaisuuden sekä sen, että kohdelajit ovat alueella yleisiä eivätkä ole laajassa mittakaavassa pesäpaikkojen saatavuuden rajoittamia, ei odoteta aiheuttavan merkittävää vaikutusta alueen lintupopulaatioihin tai lajien väliseen kilpailuun.

Kaikki pesimäpöntöt tulevat sijaitsemaan Hämeenlinnan kunnan alueella, Evon taajaman ympäristössä Evon Natura 2000 -alueella (FI0303006, SAC). Pöntöillä ei tehdä muuta tutkimusta eikä rengastustoimintaa.

Pesimäkauden seuranta

Seuranta toteutetaan huhtikuusta heinäkuuhun (viikot 16–28). Pesänrakennuksen ja munintajakson aikana pöntöt tarkastetaan vähintään kerran viikossa. Poikasten ruokintakaudella tarkastustiheys nostetaan kahteen kertaan viikossa oikea-aikaisen näytteenoton varmistamiseksi; manipulaatiokäyntien välinen tavoiteaika on noin kolme vuorokautta. Yhteensä tarkastuskäyntejä kertyy noin 17 kutakin pönttöä kohden pesimäkauden aikana, joista vain 3–5 sisältää poikasten suoraa käsittelyä. Jokaisella käynnillä kirjataan pesivä laji, pesänrakennuksen vaihe, munien lukumäärä tai pesyekoko sekä poikasten ikä, mikäli poikaset ovat kuoriutuneet. Poikasten iänmääritys tehdään kenttäprotokollaan liitettyjen kuvallisten oppaiden mukaisesti erikseen kirjosiepon poikasille.

Ulostenäytteenotto

Ulostenäytteet kerätään ainoastaan poikasilta. Näytteenotto ajoittuu 6–12 päivän ikään, jolloin poikaset ovat kehittyneet riittävästi ylläpitämään lämpötasapainon itsenäisesti mutta ovat edelleen täysin riippuvaisia vanhempien tuomasta ravinnosta. Tavoitteena on vähintään kolme ulostenäytettä järveä kohden, mieluiten kolmesta eri pöntöstä kullakin järvellä. Mikäli mahdollista, samasta pöntöstä kerätään useampi näyte eri päivinä poikasjakson aikana riittävän näytemäärän varmistamiseksi.

Poikaset otetaan pöntöstä yksi kerrallaan ja asetetaan puhtaaseen, steriiliin paperi- tai muoviasiaan odottamaan ulostamista. Ulostamisen jälkeen uloste kerätään steriileillä pinseteillä ja siirretään 2 ml:n näyteputkeen, joka sisältää 100-prosenttista etanolia DNA:n säilömistä varten. Poikanen palautetaan pesään välittömästi näytteenoton jälkeen. Käsittelyaika pidetään mahdollisimman lyhyenä stressin minimoimiseksi, eikä kenttäkäyntejä tehdä huonolla säällä. Steriilejä käsineitä käytetään koko käsittelyn ajan ja ne vaihdetaan pesittäin. Kaikki välineet steriloidaan pesien välillä ristikontaminaation estämiseksi. Poikasten ollessa 12 päivän ikäisiä tai vanhempia pöntöt avataan erityistä varovaisuutta noudattaen ennenaikaisen pesästä lähdön riskin vähentämiseksi. Kenttäpäivän aikana näytteitä säilytetään jäähdytyslaukussa kylmävaraajien kanssa;

Päätös
15.4.2026
LVV-U/53177/2026
Julkinen

päivän päätteeksi ne siirretään -20 °C:n pakastimeen Lammin biologisella asemalla pitkäaikaiseen säilytykseen DNA-uttoon asti.

Koko pesimäkauden aikana käsiteltävien poikasyksilöiden enimmäismäärä on arvioitu 300 yksilöksi, mikä perustuu 53 pönttöön kuuden järven alueella sekä enimmäispesyekokoon 6 poikasta pönttöä kohden. Käsittely pidetään näytteenoton kannalta välttämättömässä minimissä.

4 Määräykset, joita hakemus koskee

Kirjosieppo on luonnonsuojelulain (9/2023) 69 §:n nojalla rauhoitettu.

Luonnonsuojelulain 70 § kieltää rauhoitettujen eläinlajien tahallisen häirinnän, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muutonaikaisilla levähdysalueilla tai muuten lajien elämänsäkierron kannalta tärkeillä alueilla.

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi myöntää luvan poiketa kielloista, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, mm. tutkimus- ja opetustarkoituksessa. Poikkeuksesta ei saa olla haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

5 Päätös ja lupaehdot

Lupa- ja valvontavirasto myöntää hakijalle hakemuksen mukaisen luvan kirjosieppojen pesinnän seurantaan ja ulostenäytteenottoon alla luetelluin ehdoin.

1. Lupa on voimassa 31.12.2026 asti.
2. Toimenpiteet tulee toteuttaa niin, että tutkimusalueen lajistolle ja kirjosieppojen pesinnälle aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa.
3. Mikäli pesinnän havaitaan merkittävästi häiriintyvän, tulee seurantakäynnit ja näytteenotto ko. pöntön osalta lopettaa.
4. Hakija vastaa siitä, että kaikki luvan mukaisiin toimenpiteisiin osallistuvat henkilöt noudattavat tämän luvan ehtoja.
5. Tämä lupa tai sen kopio on oltava mukana toimenpiteitä tehtäessä (esim. puhelimitse) ja pyydettyessä lupa on esitettävä.
6. Hakija vastaa tarvittaessa yhteydenpidosta muihin viranomaisiin ja maanomistajiin.
7. Lupa- ja valvontavirasto valvoo lupaehtojen noudattamista. Luvan valvonnan yhteydessä voidaan tarvittaessa tehdä tarkastuksia.
8. Luvan käytöstä tulee raportoida 31.12.2026 mennessä. Raportti toimitetaan Lupa- ja valvontaviraston kirjaamoon (kirjaamo@lv.fi) päätöksen asianumerolla LVV-U/53177/2026 varustettuna. Raportissa tulee ilmetä seurattujen pesintöjen ja otettujen ulostenäytteiden määrä. Lisäksi tulee arvioida toimenpiteiden vaikutusta kirjosieppojen pesintään.

6 Perustelut

Hakemus täyttää luonnonsuojelulain 83 §:n ehdot ja poikkeuslupa voidaan myöntää tutkimustarkoituksessa. Kirjosieppojen poikasilta kerättävien ulostenäytteiden avulla voidaan tehokkaasti ja vain vähäistä häiriötä aiheuttaen tutkia lintujen ravinnonkäyttöä. Lammin biologisen aseman ympäristössä rantojen läheisyydessä saadaan tietoa siitä, missä määrin linnut hyödyntävät ravinnossaan vesiperäisiä ja maaperäisiä ravintolähteitä. Tarkoituksena on lisäksi selvittää alueen hyönteislajistoa hyönteisansojen avulla. Lintudirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenmaiden on edistettävä luonnonvaraisten lintujen tutkimusta sekä muuta työtä niiden suojelemiseksi.

Muuta vähemmän kirjosieppoja häiritsevää menetelmää ravinnonkäytön tutkimiseen ei ole osoitettavissa. Pönttöjen asentaminen lisää kirjosieppojen pesimämahdollisuuksia alueella eikä pesinnän seurannan hakemuksessa kuvatulla tavalla ei katsota vaarantavan kirjosieppojen pesimämenestystä. Jos pesinnän kuitenkin havaitaan merkittävästi häiriintyvän, tulee tutkimustoiminta ko. pöntön osalta lopettaa.

Pöntöt sijoitetaan Evon Natura 2000 -alueella (FI0303006, SAC). Pönttöjen asennuksen ja yhden vuoden seurantakäytien ei katsota heikentävän alueen suojeluperusteena olevia luontoarvoja, joten luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista vaikutusten arviointia ei tarvita.

7 Muuta huomioitavaa

Ulostenäytteitä ei katsota luonnonsuojelulain tarkoittamiksi osiksi tai johdannaisiksi, joten niiden hallussapito ja kuljettaminen ei edellytä luonnonsuojelulain 89 §:n mukaista poikkeuslupaa.

8 Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (9/2023) 1 §, 34 §, 35 §, 69 §, 70 §, 83 §, 121 §

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (2009/147/EY, lintudirektiivi), artikkelat 1, 10

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Hallintolaki (434/2003) 55 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

9 Päätöksen voimaantulo

Lupa- ja valvontavirasto on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jotta tutkimus voidaan toteuttaa suunnitellusti, tulee luvan mukaisiin toimenpiteisiin voida ryhtyä ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida päätöksen luonteen vuoksi lykätä.

10 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä, päätös on annettu tiedoksi tavallisella sähköisellä tiedoksiannolla.

11 Käsittelymaksu

Maksutta. Valtioneuvoston Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuodelle 2026 antaman asetuksen (1177/2025) mukaan luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia

12 Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on hyväksytty/allegirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Liisa Maanpää-Pakkanen ja ratkaissut ylitarkastaja Tapio Aalto.

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Hämeen poliisilaitos
Hämeenlinnan kaupunki
SLL Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri
Tapiola Kanta-Häme - Uusimaa ry.
Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.
BirdLife Keski-Häme

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/53177/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/53177/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Maanpää-Pakkanen Liisa 15.04.2026 09:39

Ratkaisija Aalto Tapio 15.04.2026 11:42